

**Vlada Crne Gore
Ministarstvo rada i socijalnog staranja
Direktorat za penzijsko i invalidsko osiguranje i boračku i invalidsku
zaštitu**

**Komentari, predlozi i sugestije na Nacrt zakona o izmjenama i
dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju**

Poštovana gospođo Đabasan,

**III LICA KOJIMA SE OBEZBJEĐUJU PRAVA ZA SLUČAJ INVALIDNOSTI I
TJELESNOG OŠTEĆENJA**

**Nacrtom zakona o izmjenama i dopunama zakona o penzijskom i
invalidskom osiguranju, u članu 14, stavu 1 neophodno je dodati novu
tačku, koja glasi:**

- Lica sa invaliditetom, uključena u mjere profesionalne rehabilitacije, stručnog osposobljavanja, dokvalifikacije i/li prekvalifikacije, koja uputi Zavod za zapošljavanje.

Obrazloženje: Na osnovu važećeg rješenja osobe s invaliditetom su isključene, tretirane drugačije, odnosno diskriminisane. U vezi s tim, neophodno je sva prava koja se garantuju usled povreda na radu, odnosno profesionalne bolesti garantovati i ovoj kategoriji, posebno zbog toga što su upravo osobe s invaliditetom podložne i nekada mnogo podložnije povredama na radu i profesionalnim bolestima u odnosu na druge kategorije zaposlenih.

2. INVALIDSKA PENZIJA

**Nacrtom zakona o izmjenama i dopunama zakona o penzijskom i
invalidskom osiguranju u članu 30, neophodno je dodati novi stav koji
glasi:**

- Invalidnost postoji i kao dugotrajno urođeno, ili prije 18 godine života stečeno fizičko, senzorno, intelektualno i mentalno (psihosocijalno) oštećenje, koje se ne može otkloniti medicinskom rehabilitacijom i/li liječenjem.

U stavu 2 riječi 75% zamijeniti riječima 50%, tako da glasi:

- Invalidnost postoji i kad kod osiguranika zbog promjena u zdravstvenom stanju koje se ne mogu otkloniti liječenjem ili medicinskom rehabilitacijom, nastane djelimični gubitak radne sposobnosti od 75%

Obrazloženje: Konvencija UN o pravima osoba s invaliditetom, odnosno crnogorski Zakon o ratifikaciji Konvencije, kao najznačajniji pravni akt koji garantuje prava OSI daje definiciju invaliditeta, kao razvojnog društvenog koncepta, a osoba s invaliditetom definiše kao osobe koje imaju urođena ili stečena fizička, intelektualna, senzorna i mentalna oštećenja koja u sadejstvu s barijerama mogu otežati njihovo puno i efektivno učešće u zajednici. Imajući u vidu da je Crna Gora članica Konvencije u obavezi je primjenjivati njene odredbe, odnosno planirati i definisati prava u skladu s Konvencijom. U tom smislu osobe s invaliditetom kod kojih invalidnost nije rezultat bolesti ili povrede na radu ne smiju biti diskriminisane kao kategorija koja ne može ostvariti prava po ovom Zakonu.

Takođe, s obzirom na to da se prava na penziju proističu iz prava na rad, neophodno je uskladiti i ujednačiti osnove za ostvarivanje ova dva prava. U vezi s tim, osobe koje imaju 50% utvrđen procenat invaliditeta, odnosno preostale radne sposobnosti, imaju dugoročno isti nivo i obim prava iz oblasti rada i zapošljavanja. Na isti način, neophodno je da ove osobe mogu ostvariti i pravo na penziju, imajući u vidu da po propisima iz oblasti rada i zapošljavanja osobe s 50% invaliditeta spadaju u kategoriju osoba s teškim invaliditetom u smislu propisa iz oblasti profesionalne rehabilitacije.

Član 37, stav 2 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju mijenja se i glasi:

- Osiguranik kod koga je invalidnost prouzrokovana urođenim ili stečenim oštećenjem, bolešću ili povredom van rada nastala prije navršenja 30 godina života stiče pravo na invalidsku penziju:

Obrazloženje: Postojeća garancija ne prepoznaje kategorije OSI koji su invaliditet stekli rođenjem, odnosno u kasnijoj dobi (ali ne kao posledicu bolesti ili povrede) Razlozi za dopunu i preciziranje osnova po kojem se ostvaruje ovo pravo dati su u prethodnom obrazloženju, a u skladu su s garancijama iz Konvencije.

Član 39, stav 1 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju mijenja se i glasi:

- Invalidska penzija u slučaju invalidnosti iz člana 30 stav 1 ovog zakona koja je prouzrokovana urođenim ili stečenim oštećenjem, povredom na radu ili profesionalnom bolešću određuje se u visini starosne penzije koja bi osiguraniku pripadala za 40 godina penzijskog staža.

Obrazloženje: Razlozi za dopunu dati su u okviru prethodnih obrazloženja datih u poglavlju Invalidska penzija.

3. PORODIČNA PENZIJA

Član 10 Nacrta zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, stav 6 (odnosno član 46, stav 6 važećeg Zakona) mijenja se i glasi:

„Dijete s invaliditetom, koje je uključeno ili je bilo uključeno u mjere profesionalne rehabilitacije, stiče pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada od prestanka zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti.“

Poslije ovog stava dodaje se novi stav (stav 7 u važećem zakonu) koji glasi:

„Licu sa invaliditetom iz stava 6 ovog člana prestaje isplata porodične penzije za vrijeme ostvarivanja prava na zaposlenje i prava po osnovu rada, do ponovnog prestanka zaposlenja.“

Obrazloženje: Terminološka promjena se ne odnosi samo na jezičku promjenu već i pravno-tehničku. Naime, dijete sa smetnjama u razvoju nije sposobno za rad u skladu sa zakonom, jednako kao što se sposobnim za rad ne smatraju sva djeca (Zakon o radu i Zakon o socijalnoj i dječijoj zaštiti), pa prema tome djeca ne mogu biti nosioci ovih prava. Ovo dodatno jer su djeca sa smetnjama u razvoju kategorija djece do 18 godine starosti.

Kako se pravo na porodičnu penziju garantuje po osnovu rodbinske veze onda se kategorijom u smislu rodbinske veze definiše pravo za osobe s invaliditetom (djecu s invaliditetom).

Takođe, umjesto propisa iz oblasti obrazovanja i vaspitanja treba se pozvati na propise iz oblasti rada i zapošljavanja, kao logičnog slijeda procesu invalidsko-penzijskog osiguranja.

Omogućavanjem „zamrzavanja“ porodične penzije osobe s invaliditetom se značajno stimulišu za aktivno traženje posla i zapošljavanje. Omogućavanjem socijalne sigurnosti na način što OSI mogu zamrznuti porodičnu penziju povećavaju se šanse za zaposlenje OSI, odnosno omogućava izbor povoljnijih uslova. Ovo je posebno važno imajući u vidu da često naknada zarade za OSI bude manja u odnosu na iznos porodične penzije.

4. NOVČANA NAKNADA ZA TJELESNO OŠTEĆENJE

Član 52, stav 2 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju mijenja se i glasi:

- Osiguranik ili lice iz čl. 14 i 15 ovog zakona kod koga urođeno ili stečeno oštećenje, ili tjelesno oštećenje prouzrokovano povredom na radu ili profesionalnom bolešću iznosi najmanje 50% stiče pravo na novčanu naknadu.

Obrazloženje: Razlozi za dopunu stava isti su dopunama datim u odjeljku Invalidska penzija.

VI PENZIJSKI STAŽ

U Članu 66, Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju dodaje se stav 2 koji glasi:

Pravo iz stava 1 ovog člana pripada i licu sa invaliditetom za vrijeme za koje je prijavljeno na Zavodu za zapošljavanje, u slučaju da koristi pravo na naknadu po osnovu nezaposlenosti, do sticanja prava na penziju.

Obrazloženje: Osobe s invaliditetom vrlo često nailaze na predrasude poslodavaca i cijelog društva, pa vrlo često imaju i predrasude o sebi samima koje ih ograničavaju da nađu zaposlenje. Ove osobe skoro svakodnevno nailaze na različite oblike diskriminacije na tržištu rada zbog čega se teže ili nikada ne zaposle, a time ostaju i bez prava na penziju. Zbog toga je neophodno OSI omogućiti povoljnije uslove za penzijski staž.

Član 69, stav 1 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju mijenja se i glasi:

- Osiguraniku koji radi na naročito teškim, opasnim i za zdravlje štetnim radnim mjestima, odnosno poslovima, osiguraniku koji je lice sa invaliditetom, i osiguraniku koji radi na radnim mjestima, odnosno poslovima na kojima posle navršenja određenih godina života ne može uspješno obavljati svoju profesionalnu djelatnost, staž osiguranja u efektivnom trajanju računa se sa uvećanim trajanjem, pod uslovima utvrđenim ovim zakonom.

Obrazloženje: Zbog prepreka s kojima se suočavaju u svakodnevnom životu, kao i zbog prepreka s kojima se suočavaju na radnom mjestu osobama s invaliditetom je prirodno kraći radni vijek (kao i životni vijek) usled čega je neophodno propisati povoljnije uslove za staž osiguranja.

Član 71, stav 1 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju mijenja se i glasi:

- Osiguraniku iz člana 69 stav 1 ovog zakona staž osiguranja računa se sa uvećanim trajanjem, pod uslovom da je na radnim mjestima, odnosno poslovima iz člana 70 ovog zakona efektivno proveo ukupno najmanje 10 godina, odnosno ukupno najmanje pet godina ako je, po osnovu rada na tim radnim mjestima, odnosno poslovima, utvrđena invalidnost, odnosno najmanje godinu ako je invalidnost stečena prije 18 godine života.

Obrazloženje: Razlozi za dopunu ovog člana objašnjeni su u prethodnom obrazloženju.

Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore